

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YAZILI EDEBİYAT ÜRÜNLERİNİ DERS ARACI OLARAK KULLANMANIN DUYUŞSAL DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİNİ KAZANMAYA ETKİSİ

*Prof.Dr. Cemil ÖZTÜRK**

*Blm. Uzm. Rahmi OTLUOĞLU***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretiminde duyuşsal davranışların kazandırılmasında yazılı edebiyat ürünlerinin etkisini irdelemektir.

Deneysel modeldeki bu araştırma, 2000-2001 öğretim yılında İstanbul ili Kartal ilçesi Marmara İlköğretim Okulu'nda gerçekleştirilmiştir. Uygulama, küme örnekleme yöntemiyle seçilen iki beşinci sınıf öğrencilerinin katılımıyla, "Vatan ve Millet" ünitesi işlenirken yapılmıştır. Kontrol grubunda geleneksel araç gereçlerle ders işlerken, deney grubunda bunların yanında yazılı edebiyat ürünlerinden de yararlanmıştır. Her iki gruba da öntest-sontest olarak tarafımızdan hazırlanan BBT¹ ve DDET², deney grubuna ayrıca Öğrenci Görüşleri Anketi uygulanmıştır. Yapılan "t" testinden elde edilen bulgular Vatan ve Millet" ünitesiyle ilgili Duyuşsal Davranışlara Erişi Testinde, iki grubun aritmetik ortalamaları arasında, öğretimde yazılı edebiyat ürünlerini kullanan grup lehine .01 düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Ayrıca duyuşsal davranışlara erişimi düzeyinde cinsiyet değişkenine göre; erkekler lehine anlamlı farklılaşma görülmüştür. Bilişsel yeterlilik kazanma düzeyleri ile duyuşsal davranışlara erişimi düzeyleri arasında yapılan korelasyon analizlerinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanıldığı derste öğrenciler, duyuşsal davranış özellikleri bakımından kendilerini daha yetkinleşmiş olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Anahtar sözcükler : *Sosyal bilgiler öğretimi, edebî ürünler, duyuşsal davranışlar*

SUMMARY

* M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi.

** Kartal Marmara İlköğretim Okulu.

¹ BBT: Vatan ve Millet ünitesiyle ilgili Bilişsel Bilgi Testi.

² DDET: Vatan ve Millet ünitesiyle ilgili Duyuşsal Davranışlara Erişi Testi.

THE EFFECT OF USING LITERARY MATERIALS TO ACQUIRE AFFECTIVE BEHAVIORS IN SOCIAL STUDIES TEACHING

Aim of this research is to explore the effect of acquiring affective behaviors in social studies teaching through using literary materials.

This study, which is experimental, was conducted in Istanbul Kartal Marmara Basic School in the 2000-2001 academic year. The research practice was made by using group sampling on two 5th grade classes while "Country and Nation" unit was being taught. There were two groups which were called "control" and "experimental". In the control group traditional teaching techniques and materials were used; in the experimental group literary materials were used in addition to these techniques and materials. Cognitive Knowledge Test and Affective Behavior Attainment Test were used before and after the research practice to both groups. Questionnaire, which was related to view of students, was applied to experimental group. In order to compare these two groups t-test was used in connection with Affective Behavior Attainment Test. Significance was calculated. In favor of experimental group, the score was 0.01. In experimental group, students' responses to the questionnaire showed that they were believed in mastering affective behavioral features.

Key words : *Social studies teaching, literary materials, affective behaviors.*

Gerek Türk milli eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri, gerekse ilköğretimin amaç ve görevlerinden hareketle oluşturulan İlköğretim Okulu Programı ilköğretimin amaçlarını; kişisel bakımdan, insanlık ilişkileri bakımından, ekonomik hayat bakımından, toplum hayatı bakımından (*İlköğretim Okulu Programı*, 1995) gerçekleştirmeyi öngörmektedir. Bu öngörülerini amaç ve ilkelere uygun olarak gerçekleştirecek içeriğin çok büyük bölümü Sosyal Bilgiler dersine yüklenmiştir.

Programlar oluşturulurken göz önüne alınan genel amaç ve ilkelere baktığımızda "iyi yurttaş" yetiştirme amacının güdüldüğü görülmektedir. "İyi yurttaş" olmak için belirlenen amaçlar; ağırlıklı olarak, tutumlar, değer yargıları, kişilik özellikleri kısaca duyuşsal davranış özelliklerinden oluşmaktadır.

Programlarımızda genel amaçlarda duyuşsal amaçlara verilen ağırlık, özel amaçlara doğru gidildikçe bilişsel hedeflere kaymaktadır. Bunun nedenleri arasında, duyuşsal amaçlar konusunda uzlaşmanın, bunları eğitim öğretim sürecinde somutlaştırmanın/kazandırmanın ve değerlendirmenin zor olacağı düşüncesi vb. sayılabilir (Bacanlı, 1999). Bir bütün olarak bu yaklaşım, eğitimde duyuşsal davranış özelliklerini kazandırmaya yönelik etkinliklere yeterince yer verilmemesine ve dolayısıyla bunların yeterince kazandırılmamasına yol açmaktadır.

Alana ilişkin literatür incelendiğinde, duyuşsal alanın, eğitim – öğretim süreçlerine paralel olarak, bilimsel çalışmalar yönünden de ihmal edildiği görülmektedir. Bu olgu, duyuşsal alanda çalışmanın olanca güçlüğüne karşın, araştırmacıları bu çalışmayı yapmaya itmiştir.

Duyuşsal Davranış Özellikleri

Duyuş, duygulara dayanmakla birlikte daha geniş bir terimdir. Duygular, duygular, tercihler, dikkat edişler, kimliklenişler, roller, sosyal beceriler vb. duyuş kapsamı içinde değerlendirilebilir (Bacanlı, 1999, s.6). Davranış ise; bir kimsenin, bulunduğu toplumsal, ekonomik ve kültürel şartlar sonucu geliştirdiği ve onu aynı durumda bulunan kimselere yaklaştıran her türlü bedensel, ruhsal, zihinsel etkinliklerdir (Alaylıoğlu ve Oğuzkan,1976).

Yukarıdaki tanımlardan hareketle duyuşsal davranış özellikleri için duygular, duygular, seçimler, yönelimler, eğilimler, tutumlar, ilgiler, beklentiler, benlik algılarıyla ilgili kazanılan niteliklerdir denilebilir.

Amacı iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmek olan sosyal bilgiler öğretimiyle, toplumsal hayata ve çağa uygun tutum ve davranış değişikliği gerçekleştirmeye çalışmak okulun, dahası eğitimin toplumsal ve siyasal işlevlerini gerçekleştirmeye çalışmaktır. Bu işlevleri gerçekleştirme, “topluma sağlıklı bir biçimde uyum yapabilmeleri için insanları etkilemektir. Bu etkileme, geçmişteki sosyal ve ulusal değerleri tanıtır benimsenme, bugünün gerçeklerini gösterme ve geleceğe dönük değerler, hüneler kazandırma yoluyla olur. Çağdaş eğitimin amacı, dünü koruyarak yarını güven altına almaktır” (Kavcar, 1999, s.1). Tutum, davranış değiştirme, değerleri tanıyıp benimseme duyuşsal davranış özellikleriyle ilgilidir. Duyuşsal özellikleri de ancak kültürel ürünler yardımıyla kazandırabilir ve geliştirebiliriz. Kültürel ürünlerimizden en rahat yararlanabileceğimiz ve en kolay sınıf ortamına taşıyabileceğimiz ürünler ise yazılı edebiyat ürünleridir (Öztürk ve Otluoğlu, 2001).

Çocuğun, gencin edebi metinlerle kurduğu iletişim, her şeyden önce bir duygu ve düşünce eğitimidir. Bu süreç, bir duyarlık oluşumuna, zenginliğine; kültürel bilinçlenmeye olanak sağlar. Edebiyat, demokratik kültür dokusunu oluşturan davranışların, yaşatılarak, sezinleterek kazandırılmasını sağlayan bir süreçtir. Edebi metinlerin dünyasına girme alışkanlığı edinmiş birey, insanların çok çeşitli duyma, düşünme ve hareket etme örnekleriyle tanışır, kendini başkalarının yerine koyabilir, özdeşim kurma yeteneği oluşur, insan kişiliğine saygı duyar, hoşgörülülük kazanır, insanların değişik özelliklerde olabileceği gerçeğini anlar. Bu süreç, insanın yeni yaşantılar edinme, kişiliğini değiştirme ve geliştirme sürecidir (Sever,1998, s.4-5).

Okunacak araçlar/yazılı edebiyat ürünleri, sosyal bilgilerde birçok önemli öğrenmelere yol açabilirler. Çocuklar, okuma yaşantıları yoluyla kendisini başkalarıyla karşılaştırabilirler, başka ülkelerdeki insanların yaşama şekillerini takdir eder, yeni kavramlar ve anlayış kazanır, okuma ve çalışma becerileri gelişir ve güçlenir. Ünite ile ilgili olarak

okunan öyküler, masallar, şiirler ve biyografiler onların okuma isteklerini güdüler (Sağlamer,1980, s.168).

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanılmasının, duyuşsal davranış özelliklerinin kazanılmasındaki etkisini ortaya çıkarmaktır. Bu çalışmada, bu amaca paralel olarak aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmaktadır:

1- Sosyal Bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerini ders aracı olarak kullanmanın duyuşsal davranış özelliklerini kazanmaya etkisi var mıdır?

2- Yazılı edebiyat ürünleri ders aracı olarak kullanıldığında öğrencilerin bilişsel yeterlilik düzeyleriyle duyuşsal özellikleri kazanma düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

3- Yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanılması durumunda duyuşsal özellikleri kazanma cinsiyetler bakımından farklılaşmakta mıdır?

4- Yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanıldığı Sosyal Bilgiler dersine ilişkin öğrencilerin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma, öntest-sontest kontrol gruplu deneme modelindedir.

Evren ve Örneklem

İstanbul ili Kartal ilçesi Marmara İlköğretim Okulu 2000-2001 öğretim yılı 5. sınıf öğrencileri çalışma evrenini oluşturmaktadır. Çalışma evreninden oranlı küme örnekleme yöntemiyle seçilen 70 öğrenci örnekleme meydana getirmektedir. Araştırmanın örnekleminde yer alan 70 öğrenciden 35'i deney, 35'i kontrol grubunda yer almaktadır. Deney grubundaki öğrencilerden 15'i kız, 20'si erkek, kontrol grubunda ise 14'ü kız, 21'i erkektir.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, gerekli olan veriler, geliştirilen Bilişsel Bilgi Testi, Vatan ve Millet Ünitesiyle İlgili Duyuşsal Davranışlara Erişimi Testi ve yöntemle ilişkin Öğrenci Görüşleri Anketi ile toplanmıştır. Bu testler ve anketin özellikleri aşağıda özet olarak verilmiştir:

Vatan ve Millet Ünitesiyle İlgili BBT: Çoktan seçmeli sekiz ve doldurmalı iki olmak üzere toplam 10 sorudan oluşmaktadır.

Vatan ve Millet Ünitesiyle İlgili DDET: Tarafımızdan geliştirilen bu araç 40 sorudan oluşmakta ve tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, hiç katılmıyorum biçiminde düzenlenmiş 5'li Likert türü bir ölçme aracıdır. "Vatan ve Millet" ünitesinin amaçları dikkate alınarak duyuşsal alanla ilgili davranışlar yazılmış, yazılan bu davranışlar yargı bildiren tümceler halinde düzenlenerek DDET hazırlanmıştır. Geliştirilen araç, konuda uzman olan iki kişiye gösterilmiş ve ölçülmek istenen konuyu kapsamına değgin görüş alınmıştır.

Öğrenci Görüşler Anketi: Dersin işlenmesi yöntemiyle ilgili 11 soru ve katılımcıların cinsiyetine ilişkin sorudan oluşmaktadır. Yöntemle ilgili sorulara verilen yanıtlar; daha çok, değişen/fark eden bir şey olmadı, daha az biçiminde daha önceki ders işleme yöntemleriyle bu yöntemi karşılaştırmaya ilişkin yargılardan oluşmaktadır. Anket soruları hazırlanırken; yapılan öğretim sonunda ortaya çıkacak olan bilişsel ve duyuşsal öğrenme ürünleri düşünülmüş, soruların bilişsel ve duyuşsal alanların alt basamaklarına ilişkin yargıları içermesine özen gösterilmiştir. Anket, Vatan ve Millet ünitesinin işlenilmesinden sonra deney grubuna tarafımızdan uygulanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Toplanan veriler, kodlanıp bilgisayara yüklenmiştir. Veri analizinde Microsoft Word SPSS programı kullanılmıştır.

Testlerden elde edilen verilerle, gruplar arasında ilişkisiz grup “t” test, öntest-sontest puanları arasında da ilişkili grup “t” test yapılmıştır. Yapılan öntest uygulamaları sonucunda, iki grubun puanları arasındaki farkın etkisini tam olarak ortadan kaldırmak için ilişkisiz grup “t” testi hesaplamalarında; sontest puanlarından öntest puanları çıkarılarak fark puanları bulunmuş ve hesaplamalar bu puanlar üzerinden yapılmıştır. Bilişsel yeterlilik kazanma düzeyleri ile Vatan ve Millet ünitesiyle ilgili duyuşsal davranış özelliklerine erişim düzeyleri arasındaki ilişkiyi bulmak için Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı bulunmuştur. Öğrenci görüşleriyle ilgili frekans ve yüzde oranları çıkarılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumları, alt problemlere göre aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Yazılı Edebiyat Ürünlerinin Ders Aracı Olarak Kullanıldığı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Vatan ve Millet Ünitesiyle İlgili DDET Puanları Arasındaki İlişkisiz Grup “t” testi Sonuçları

Gruplar	N	Ort.	ss.	sd.	Fark	P
Denev Grubu (Fark DDET)	35	13.94	9.65	52.01	2.77	P<.01
Kontrol Grubu (Fark DDET)	35	4.34	18.04			

Tablo 1’e bakıldığında; Sosyal bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerini ders aracı olarak kullanan öğrencilerle, kullanmayan öğrencilerin Vatan ve Millet Ünitesiyle İlgili DDET’den aldıkları puanlar arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Bu farklılaşma deney grubu lehine gerçekleşmiştir. Bu bulgulara göre; sosyal bilgiler öğretiminde ders aracı olarak yazılı edebiyat ürünlerinden yararlanılması durumunda, duyuşsal davranışlara erişim düzeyi daha fazla olmaktadır.

Tablo 2. Denev Grubu Vatan ve Millet Ünitesiyle İlgili DDET Puanları Arasındaki İlişkili Grup “t” testi Sonuçları

	N	Ort.	ss.	İlişki			Fark		
				sd	R	P	Sd	t	P
Öntest	35	157.94	13.55	34	.726	P<.01	34	-8.54	P<.01
Sontest	35	171.89	12.36						

Tablo 2’de görüldüğü gibi, Vatan ve Millet ünitesiyle ilgili DDET, öntest-sontest puanları arasındaki ilişkili grup “t” testinde istatistiksel açıdan .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma vardır. Bu farklılaşma sontest lehine gerçekleşmiştir. Bu sonuçlara göre; yazılı edebiyat ürünlerini ders aracı olarak kullanmak duyuşsal davranışlara erişme düzeyini anlamlı derecede artırmaktadır.

Tablo 3. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Vatan ve Millet Ünitesiyle İlgili DDET’inden Aldıkları Puanlar Arasında Yapılan İlişkili Grup “t” testi Sonuçları

	N	Ort.	ss.	İlişki			Fark		
				sd	r	P	sd	t	p
Öntest	35	168.77	16.26	34	.406	P<.05	34	-1.42	-
Sontest	35	173.11	16.83						

Tablo 3’te görüldüğü gibi, yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanılmadığı grupta Vatan ve Millet Ünitesiyle ilgili DDET öntest-sontest puanları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki vardır. Bununla beraber, öntest-sontest puanları arasındaki ilişkili grup “t” testinde ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır.

Tablo 4. Bilişsel Yeterlilik Düzeyleri İle Vatan ve Millet Ünitesiyle İlgili Duyuşsal Davranışları Kazanma Arasındaki İlişki

Deney Grubu						Kontrol Grubu					
Değişkenler	ort	ss	N	r	p	Değişkenler	ort	Ss	n	r	p
Fark BBT	2.05	1.25	35	-.017	-	Fark BBT	1.71	1.34	35	.173	-
Fark DDET	13.9	9.65				Fark DDET	4.34	18.04			

Tablo 4’te görüldüğü gibi, yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanıldığı sosyal bilgiler öğretiminde, Vatan ve Millet ünitesiyle ilgili BBT’den alınan puanlarla DDET’den alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Bu bulgular; BBT’den alınan sonuçların duyuşsal davranışlara erişme düzeyini ya da duyuşsal davranışlara erişme düzeyinin BBT’den alınan sonuçları yansıtmadığını göstermektedir.

Cinsiyet Değişkeninin Kızlar Alt Grubunda Yazılı Edebiyat Ürünlerini Ders Aracı Olarak Kullanmanın DDET’inden Alınan Puanlara Etkisi İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları: Elde edilen bulgulara göre (Deney Grubu DDET (n=15), ort=14,40 ve ss=8,12. Kontrol Grubu DDET(n=14), ort.=9 ve ss=16,98, 27 sd.); yazılı edebiyat ürünlerinin

ders aracı olarak kullanıldığı sosyal bilgiler öğretiminde deney ve kontrol grupları arasında kız cinsiyetine göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır.

Tablo 5. Deney Grubu Kızlar İçin DDET İlişkili Grup “t” Testi Sonuçları

	N	Ort.	ss.	İlişki			Fark		
				sd	R	P	Sd	t	P
Öntest	15	162.67	12.08	14	.741	P<.01	14	-6.86	P<.01
Sontest	15	177.07	8.47						

Tablo 5’e baktığımızda; deney grubu kızların öntest-sontest puanları arasında, Korelasyon Katsayısı 0.741 olarak bulunmuştur. 14 serbestlik derecesiyle bu sonuç .01 düzeyinde anlamlıdır. DDET öntest-sontest puanları arasında yapılan ilişkili grup “t” testinde istatistiksel açıdan .01 düzeyinde, anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Bu farklılık son test lehine gerçekleşmiştir. Bu sonuç göstermektedir ki; yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanıldığı sosyal bilgiler öğretiminde kızların duyuşsal davranışları kazanmaları anlamlı derecede artmaktadır.

Tablo 6. Kontrol Grubu Kızlar İçin DDET İlişkili “t” Testi Sonuçları

	N	Ort.	ss.	İlişki			Fark		
				Sd	r	P	sd	t	p
Öntest	14	159.57	19.88	13	.562	P<.05	13	-1.983	-
Sontest	14	168.57	15.38						

Tablo 6’ya baktığımızda; kontrol grubu kızların öntest-sontest puanları arasında, Korelasyon Katsayısı 0.562 olarak bulunmuştur. 13 serbestlik derecesiyle bu sonuç anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. DDET öntest-sontest puanları arasında yapılan ilişkili grup “t” testinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir. Bu sonuca göre; yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanılmadığı sosyal bilgiler öğretiminde kız öğrencilerin duyuşsal davranış özelliklerini kazanma düzeyleri artmamaktadır. Bu ilişkinin, gerek Hayat Bilgisi programlarında, gerekse 4. sınıf Sosyal Bilgiler programında ve Atatürkçülük konularında yer alan ve işlenen üniteyle ilgili olarak daha önceden kazanılan yeterliliklerle ilgili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 7. Cinsiyet Değişkeninin Erkekler Alt Grubunda Yazılı Edebiyat Ürünlerini Ders Aracı Olarak Kullanmanın DDET’inden Alınan Puanlara Etkisi İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” testi

Gruplar	n	Ort	ss.	Sd.	Fark	P
---------	---	-----	-----	-----	------	---

Deney Grubu (Fark BBT)	20	13.60	10.86	32.65	2.62	P<.05
Kontrol Grubu (Fark BBT)	21	1.23	18.45			

Tablo 7'ye baktığımızda sosyal bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanılması durumunda DDET puanları arasında erkekler için yapılan ilişkisiz grup "t" testinde; 32.65 serbestlik derecesiyle .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır. Bu farklılaşma deney grubu lehine gerçekleşmiştir. Bu sonuca göre; sosyal bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanılması durumunda, erkeklerde duyuşsal davranışlara erişü düzeyi anlamlı derecede artmaktadır. Bu durum, "Vatan ve Millet" ünitesiyle ilgili konuların erkek öğrencilerin daha fazla ilgisini çektiğini, erkek öğrencilerin vatan/vatan sevgisi, millet/millet sevgisi gibi konularda daha duyarlı olduklarını ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 8. Deney Grubu Erkekler İçin DDET İlişkili Grup "t" Testi Sonuçları

	N	Ort.	ss.	İlişki			Fark		
				sd	R	P	sd	T	P
Öntest	20	154	13.78	19	.684	P<.01	19	-5.59	P<.01
Sontest	20	168	13.55						

Tablo 8'e baktığımızda; deney grubu erkeklerin öntest-sontest puanları arasında, Korelasyon Katsayısı 0.684 olarak bulunmuştur. 19 serbestlik derecesiyle bu sonuç .01 düzeyinde anlamlıdır. DDET öntest-sontest puanları arasında yapılan ilişkisiz grup "t" testinde istatistiksel açıdan .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Bu farklılık son test lehine gerçekleşmiştir. Bu sonuç göstermektedir ki; yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanıldığı sosyal bilgiler öğretiminde, erkeklerin duyuşsal davranışlara erişü düzeyi anlamlı derecede artmaktadır.

Kontrol Grubu Erkekler İçin DDET İlişkili "t" Testi Sonuçları: Elde edilen bulgulara göre DDET öntest ort.=174,90 ve ss=9,68. DDET sontest ort.=176,14 ve ss=17,43, Korelasyon Katsayısı 0.169 olarak bulunmuştur. 20 serbestlik derecesiyle bu sonuç anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. DDET öntest-sontest puanları arasında yapılan ilişkisiz grup "t" testinde de istatistiksel açıdan bir farklılaşma görülmemektedir. Bu sonuca göre; sosyal bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanılmaması durumunda duyuşsal davranışlara erişü düzeyinde erkek öğrenciler bakımından anlamlı bir artış olmamaktadır.

Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yazılı Edebiyat Ürünlerini Ders Aracı Olarak Kullanmasıyla İlgili Öğrenci Tutumları

Görüşler	Daha	Diğer	Daha
----------	------	-------	------

	çok (%)	işleyişlerimiz kadar (%)	az (%)
<i>Dersin işlenilmesinden hoşlanma</i>	94.3	2.9	2.9
<i>İşlenenlerin farkına varma</i>	97.1	2.9	-
<i>Dersin ilgi çekmesi</i>	94.3	5.7	-
<i>Derse katılma isteği</i>	94.3	5.7	-
<i>Derste kendini rahat hissetme</i>	80	20	-
<i>Derste işlenenleri anlatabilme</i>	74.3	25.7	-
<i>Derste öğrenilenleri hatırlama</i>	88.6	8.6	2.9
<i>Öğrendiklerini zihninde canlandırabilme</i>	82.9	5.7	11.4
<i>Daha önce öğrenilenlerle bağ kurma</i>	77.1	17.1	5.7
<i>Öğrenilenlere örnek bulabilme</i>	85.7	11.4	2.9
<i>Derste öğrenilenleri kişiliğine katma</i>	88.6	8.6	2.9

Bütün bu görüşlerin sonucunda; yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanıldığı sosyal bilgiler öğretiminde öğrencilerin özgüvenlerinde ve motivasyonlarında büyük bir artış olduğu ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ

Öğretimin nihai amacı; bilen, düşünebilen, bilgiyi kullanabilen, tutum, değer yargıları oluşmuş ve benlik duyguları gelişmiş, ilerlemeye açık bireyler yetiştirmektir. 1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın amaçlarına baktığımızda büyük çoğunluğunun tutum, değer yargıları, benlik duygularıyla yani duyuşsal alanla ilgili oldukları görülmektedir. Bu amaçları gerçekleştirebilmek, öğretimde duyuşsal davranışları kazandırmakla olanaklıdır. Bu çalışma; Sosyal bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanılmasının Vatan ve Millet ünitesiyle ilgili duyuşsal davranış özelliklerini kazanmaya etkisini ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmadan elde ettiğimiz bulgular ve yorumlarımız doğrultusunda şu sonuçları elde etmiş bulunmaktayız:

1- Sosyal Bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanılması durumunda, duyuşsal davranış özelliklerini kazanma anlamlı derecede artmaktadır.

2- Bilişsel olarak belli bir yeterlilik kazanma ile duyuşsal davranışlara erişim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

3- Duyuşsal davranış özelliklerini kazanma cinsiyet değişkenine göre; erkeklerin lehine anlamlı düzeyde farklılaşma göstermektedir.

4- Yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanıldığı Sosyal Bilgiler öğretiminde, öğrenciler klasik öğretim yöntemine göre; hoşlanma, farkına varma, ilgi çekme,

istek duyma, kendini daha rahat hissetme, kişiliğine katma, anlama/anlatma, hatırlama, zihninde canlandırabilme, öğrendikleriyle bağ kurma gibi duyuşsal davranış özelliklerini ve bilişsel yeterlilikler bakımından kendilerini daha da yetkinleşmiş görmektedir.

ÖNERİLER

Yukarıda kısaca özetlenen bulgular ışığında, Türkiye’de sosyal bilgiler öğretimine katkıda bulunacağı umulan şu öneriler yapılmıştır;

1-Sosyal Bilgiler öğretiminde, klasik öğretim materyallerinin yanı sıra yazılı edebiyat ürünlerinin kullanılmasına da önem verilmelidir. Ancak bu yolla uygun tutum, değer yargıları ve duygulara sahip, yurttaş olma bilincini kazanmış bireyler yetiştirilebilir.

2- Sosyal Bilgiler derslerinde bu tür materyallerin kullanımını kolaylaştırmak için gerek Milli Eğitim Bakanlığı, gerekse öteki kurum ve kuruluşlar, ilköğretim okulu öğrencilerinin gelişim düzeyine uygun yazılı edebiyat ürünlerini içeren materyalleri geliştirme işini ele almalıdır.

3- Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılacak araçlar belirlenirken, öğrencilerin bedensel, zihinsel, ruhsal gelişimleri dikkate alındığı gibi cinsel gelişim özellikleri de dikkate alınmalıdır.

4- Sosyal Bilgilerin mihver ders olması göz önünde bulundurularak; hem Sosyal Bilgiler hem de Türkçe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi gibi derslerin kitaplarında Sosyal Bilgilerin özel amaçlarını gerçekleştirmeye katkı sağlayacak okuma araçlarına/edebiyat ürünlerine yer verilmelidir.

5- Diğer ünitelerde de duyuşsal davranışlara erişim düzeylerinin ölçülmesi ve geliştirilmesiyle ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- ALAYLIOĞLU, R., OĞUZKAN, A. F. (1976). *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevleri.
- BACANLI, Hasan (1999). *Duyuşsal Davranış Eğitimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. *İlköğretim Okulu Programı* (1995). M.E.Basımevi :İstanbul.
- KAVCAR, Cahit (1999). *Edebiyat ve Eğitim*, Ankara: Engin Yayınevi.
- ÖZTÜRK, Cemil ve Rahmi OTLUOĞLU (2001). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebî Ürünler ve Yazılı Materyaller*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- SAĞLAMER, Emin (1980). *İlkokulda Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Tekışık Matbaası.
- SEVER, Sedat (1998). “Demokratik Kültür Edinimi Sürecinde Dil ve Edebiyat Öğretimi”, *Yaşadıkça Eğitim*, Sayı 56, s: 4-5.